

Hir oroszországi ^{munka-} ^{szolgálatos} hadifoglyokról

Politikusok az új antiszemitizmus ellen

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

II. ÉVFOLYAM 14. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN HÉTEN CSÜTÖRTÖKÖN

1946 ÁPRILIS 4.

A felszabadulás örömmünnepe

Április 4-e a fel- és megszabadulás nagy napja. Örömmünnepe. Most egy esztendeje szabadította fel a hatalmas áradatként előretörő, hőmpolygésében semmivel fel nem tartóztatható Vörös Hadsereg teljes egészében Magyarországot. Felszabadultunk a német csizma gyalázatos nyomása alól és megszabadultunk a pokoli terveket forraló sátánfajzat minden egyes személyében életveszélyes jelenlététől. Budapest és az ország boldogan, megkönnyebülten lékezett fel. Elérkezett a várva-várt nap, amikor megszűnik a pusztulás és pusztulás; a dotogó kezek újból nekiláthatnak, hogy a romokból új olt-hont építsenek a hajléktalanul maradtoknak, a tudomány-nak, a művészetnek, a szeretetnek, a megértésnek és a vallásos életnek. Mindannak, amit bujdokolásra, szegyenkezésre, föld alá kényszerített az erőszakos és elnyomó, a fizikai lét nyorsóságára alapozott germán „szellem”. Megszűnt a félelem, a jószándéku ember halálbaüldözése, a szöges korbáccsal véres sebeket szántó terror és a gyilkos rémuralma. Elérkezett végre az az időszak, amikor az üldözött kiismerészkedhetett az ut-

cára, a sötét pincékből és homályos óvóhelyekről, a vakondéleltől a napfényre. Nem kellett több minden csöngésre összerézzen, mert a csöngető lényleg a gázorárolvasó vagy a levélhordó volt.

Hála, mely és lehoztó hála mindezért a felszabadító seregnek; a sereg minden tábornokának, tisztjének és közlegényének, aki a mi szabadságunkért, újjászületésünkért, a demokrákikus eszmék diadalrajtásáért küzdött és vérzett. De a legnagyobb hála és köszönet Szétin generációnak, aki ezeket a méretetlen urányu, lenyűgöző mentőseparatokat utnak indította, hogy harcoljanak és győzzék le az emborség-ellenes fasizmust minden gatlásáival, összes elnyomó szándékával együtt és fojtásuk meg ennek a friss, tavaszi levegő beáramlása ellen küzdő eszmének még a csiráját is, hogy soha többé fel ne támadhasson.

A magyar zsidóság ekkor már dögróvason volt. Legjobbait és tömegeit messzire hurcolták a német haláltáborokba, hogy testük elégettessen, lelkük fehér füst formájában szálljon fel a mennybe. Százszek: anyák és gyermekek, apák és fiúk veszték így

oda. Azokat a keveseket, akik itt bujdokoltak és hamis papirosokba, vagy védlevelekbe burkolták fájlódó és esendő testüket, ugyancsak alig védte meg az állászó vértzet. A Duna, ez a nóma és félcimtes víz sokat beszélhetne erről... Az öregeket és azokat, akiknek még megkegyelmezett a náci és nyilas gestapó gyilkoló szenvedélye, a gettó rácsai mögé zárlák. Ezek itt várlák, hogy mikor jön el értük vérbenforgó szemmel, az a gyávaságban önmagút revolverekkel és kézigránátokkal teletüzdelő, lorrófejű suhanc, aki reggolíro, ebédre és vacsorára zsidóvért akart inni. A német csizma és az Endremeg Bakypribékek szöges, durva bakancsa belökte őket a „zsidónegyed” szűk utcáiba és telezsufolt házaiba, a sira-lom völgyébe, ahol mérhetetlen szenvedés, szenny, piszok, járvány, üldözletés és félelem várt rájuk. Pokoli gondolat: emberek tömegét kizavarni a maguk oltthonából és mint a riadt nyáját összetömöríteni, szűk lyukakba préselni, kárumba zárt, ahol fuldokol-tató a levegőhiány és ahol folyton érezniük kell a vágó-lél közelségét.

Ettől a borzalmas érzéstől

és ezektől a halálos veszedelemektől mentette meg Budapest még létező zsidóságát az országot felszabadító Vörös Hadsereg. Alig több mint egy éve, hogy a Wesselényi-utca, Dob-utca, Király-utca téjé-kán megjelenő, a harcától, küzdelemtől csapzott-haju, fáradt, de mégis mosolygós arcu szovjetkatonák kinyitoták a gettó kapuját. Micsoda perc, micsoda pillanat! Felfogni, átérezni az esemény jelentőségét még nem is lehet. Csak hűlalkodni, könnyes szemmel, elérzékenyült, imádságos lélekkel, leomlottak a gettó ócska deszkadarabokból összetá-kolt, hevenyészett, de acél-nál is jobban szorító falai, megszűnt a mesterséges „veszlegzár”. Szabad az út, mehet, ki merre lát! Siró-nevető férfiak és nők jelen-tek meg a gettó kapujában, közükben minden vagyonukkal, rozszant kofferbe zárt, féllveörzött rongyaikkal, mit sem érő motyójukkal. Jól hallották? Csakugyan? Nem hittek a fülüknék és szemüknek. Valóban megmenekültek? Hát lehet, hogy a meg-bélyegzettek letéphetik sok-szor megszagatott ruháikról a sárga bélyegzet? És amikor kiderült, hogy mindez igaz,

ÁRA 60.000 PENGŐ

Nagy Ferenc miniszterelnök:

„A magyar társadalom ne engedjen utat az antiszemitizmus indulatainak...”

Nagy Ferenc miniszterelnök pécsi nagy beszédében az új antiszemitizmusról a következőket mondotta:

... A másik vonatkozásban az elmúlt hetekben egyes helyeken olyan tömeg-magatartás nyilvánult meg, hogy abban a tekintetben a világ üszítve láttuk megjutni. A magyar társadalom ne engedjen utat az antiszemitizmus indulatainak, mert türethetetlen lenne ha még egyszer megpróbálnának tüzet gyújtani azok, akik most nem találunk módot pocsonyíjuk megszüntetésére. A kormány el van határozva, hogy a nemzet békéjét befelé és tekintélyét kifelé mindenképpen meg fogja védeni az ártalmas kulturharcokkal és a faji gyűlölködéssel szemben. A társadalom kötelességel sorába tartozik a központi hatalom és törvény tekintélyének növelése. A rendet nem lehet kizárólag a társadalom belátására, emberek jóindulatára bízni, így a rend megtartása nagyon egyoldalu kötelezettségeket róhat a társadalom egyes rétegeire.”

Szakasits Árpád:

Az antiszemitizmus a reakció álarca!

Szakasits Árpád miniszterelnökhelyettes a Szociáldemokrata Párt pécsi és baranyamegyei szervezetének pécsi nagygyűlésén nagyszabású politikai beszédet mondott, amelynek során az antiszemitizmusról a következőket állapította meg:

„Ne állítsuk magunkat, hogy a hitleri fenevad elpusztulásával az európai légkör megtisztult. Hétszáz ezer magyar zsidó pusztult el és, ugylászik, egyeseknek ez még mindig nem elég. Ujra fel-fellobban az antiszemitizmus lángja.

Tiporjuk el, mert így kezdődött a hitlerizmus, amely Európa porbahullásához vezetett. A reakció álarca az antiszemitizmus. Mi ezzel szembeszállunk. A mi számunkra csak ember van, fajra, vallásra és nemzetiségre való tekintet nélkül.”

Kossa István:

„Nem engedünk különbséget tenni”

A kispesti azakszervezetek nagygyűlésén Kossa István, a Szakszervezeti Tanács főtitkára az új antiszemitizmusról a következőket mondotta:

— A munkásosztály egysége kötelez beállunk arra, hogy fellépjünk az új antiszemitizmus ellen, amely a huszonötévesztendő Horfhy-fasziista nevelés maradványa és amelyet a magyar reakció csak azért szit, hogy elterelje önmagáról a figyelmet. Mi, magyar szervezett munkások, nem engedünk különbséget tenni ember és ember között sem nemzetiségi, sem vallási szempontból.

Hálaadó istentisztelet

A Pesti Izraelita Hittársaság Elöljárósága az 1948. április 4-én

MAGYARORSZÁG FELSZABADULÁSÁNAK ELSŐ ÉVFORDULÓJÁN

hálaadó istentiszteletet

tart délután 3/7 órai kezdettel a dobányutcai templomban. Az istentiszteletre ezúton hívják meg a hittestvéreket

Tildy Zoltán államelnök fogadta a cionisták küldöttségét

A Magyar Cionista Szövetség a felszabadulás után első tisztújító közgyűlését március 3-án tartotta. Az új tisztikar nagyszabású programot dolgozott ki nemcsak a Szövetség reorganizálása érdekében, de abban az irányban is, hogy a cionizmus végre elfoglalhassa azt a helyet a világ közélet politikai és társadalmi fórumán, amely aktivitása folytán szerte a világon méltán megilleti. Az új tisztikar első feladatának tartotta, hogy a magyar állam első polgárának, Tildy Zoltán köztársasági elnöknel tisztelegjen, ezzel is dokumentálni kívánta, hogy működését az eddigénél sokkal szélesebb alapokon kívánja folytatni.

Tildy Zoltán köztársasági elnöknel a Szövetség nevében Salamon Mihály elnök jelent meg. Dénes Béla dr. társelnök, a politikai részort vezetője, valamint Nagy László dr. főtitkár kíséretében. Salamon Mihály üdvözlő beszédére válaszul Tildy Zoltán köztársasági elnök megemlítette, hogy ő már ismeri a cionistákat, akik először 1942-ben mint a Kisgazdapárt vezérét keresték fel és megértést kértek eszméik számára. Ő, mint teológus, valamikor igen jól bírta a héber nyelvet és rendkívül sokat foglalkozott a zsidó nép történelmével és éppen ezért, valamint a közműveltség események kapcsán teljes mértékben megérti a zsidó nép kívánosságait. Szükségesnek tartja, hogy a zsidó népnek független és erős hazája legyen a világ valamelyik részén, természetesen elsősorban Palesztinára gondol, az ősi, történelmi földre. Annak is tudatában van, hogy a világ zsidóságának és a cionisták szimpátiájának megnyerése döntő fontosságú Magyarország szempontjából és éppen ezért kéri a cionista küldöttséget, hogy a maguk részéről is kövessenek el mindent, hogy ez a szimpátia minél teljesebb legyen.

A továbbiak során a köztársaság elnöke megemlékezett Komoly Ottóról a Cionista Szövetség mártírhalált halt elnökéről is, kijelentvén, hogy Komoly Ottó egyike a legtiszteletreméltóbb egyéniségeknek, akiket valaha is megismerni módjában állott. Az államelnök végül jóakaratú támogatását helyezte ki-

látásba a kihallgatás során felvetett kérdések tekintetében, annak kihangsúlyozásával, hogy maga rendületlenül hisz az asszimilációban. De mindenképpen szeretné, ha azok, akik Magyarországon életüket továbbfolytatni nem tudják, ennek az új és megújult magyar népnek testvéri barátjaként hagyják el az országot. Tudja, hogy tárgyi feltételek is vannak annak, hogy a zsidóság itt továbbra is élhessen. Kijelentheti, hogy a magyar kormányzat mindent el fog követni abban, hogy a tárgyi feltételek adva legyenek!

Az első angol zsidó szeretetadomány Budapesten

A napokban érkezett Budapestre A. Moses, az angol vezető rabbi (Chief Rabbi's Council) kiküldötte, hogy elhozza az angol zsidóság és a Kadima első szeretetadományát a magyar zsidók részére. A küldemény 25 tonnányi áruházból (ruha, élelmiszer, gyógyszer), továbbá 800, névre szóló csomagból áll. Az adományt a neológ és ortodox hűfellekeretek között osztották fel, jelentős részt juttatván a kórházaknak és gyermekotthonoknak. A gyűjtést annak idején a közben elhalálozott dr. Hertz angol vezető főrabbi kezdeményezte, aki tulajdonképpen magyar származású volt. A Moses elmondotta, hogy dr. Hertz halála előtt ismételtén kérte munkatársait, hogy gondoljanak a magyar zsidóságra. A magyar zsidósághoz való kapcsolódását azaz a kifejezésre juttatta, hogy kívánságára rábízta elhozni a budapesti rabbi szemináriumnak.

Peasachra újabb küldemény várható, mely máris utban van Prágán át Budapestre. A gyűjtést egyébként az ugyancsak magyar származású dr. S. Schönfeld rabbi irányítja az angliai Kadima szervezet közreműködésével.

„Gondviselés” gyógyintézet

volt dr. Schász Grünwald asszony. Török, VII., Vilma királyné-utca 11/a. Telefon: 427-521 és 427-522.

ujból megnyit

Schász, belgyógyász, nőgyógyász, szülészet, urológiai sebészet. Röntgen, orvosi végyi laboratórium, szíj kivizsgálás, bejáró betegeknek is. Elmőrendő beteg-eltetés.

Villamossági

háztartási cikkek, szerelési anyagok. Vétel, Eladás, Bizomány. GRÖ SANDOR, Bp., VI., O-u. 24.

Külföldről keresik...

- Hicem (Hias-lea Emigration) utján,**
Budapest, V., Dorottya-u. 7.
- A. 3296. BRAUN ILONA, apja Braun Béla, kinek utolsó címe Demecser. Keresi: Brown East, 8-57. Astoria Blvd. Long Island City.
- A. 3338. ADLER GABOR, szül. 1918 Budapest. Keresi: Adler Berta, 121 Bona Hope Ave. Hartford Conn.
- A. 3304. STEINITZ IMRE, szül. 1882. CSR. Lakóhelye Budapest. Keresi: Epler Alice, 81 W 182 St. NYC.
- A. 3302. BERLINER LÖRINC, SARI, ERZSEBET, ÁRPAD, LILY, Scano Corrado, 10. kerület Budapest, Költöztető (7). Keresi: Rose Scheeter, 1220 Boynton Ave. Bronx N. Y.
- A. 3307. LANTOS GYÖRGY (128 Calia Mailor), most Budapest. Keresi: Spitz Tibor, Avenida Presidente Vargas 917, Rio de Janeiro.
- A. 3301. DEUTSCH HUGÓ, LEA, MIRA. Keresi: Bombay-ból.
- A. 3323. SPITZER LÁSZLÓ és felesége GITTA. Budapest. Keresi: Emilie E. Wolf, 52. Vanderbilt Ave. New-York 17.
- A. 3378. KEMÉNY ISTVÁN, mérnök, szül. Ungvár 1901. VII. 7. Deporálták Auschwitzba. Keresi: Blum Lili, Antkora, Yemische Saglik Sokak 30.
- A. 3365. BETTELHEIM DIESTEL GERDA, szül. 1912, IX. 24. Berlin. Budapest. Keresi: Diestel Leo, c/o. Hicem Shanghai.
- A. 3303. ROTHNE POPPER ELSA, szül. 1896. II. 17. Bécs, varrónő. Budapest. Keresi: Popper Gottfried, Hicem Shanghai.
- A. 3304. GELBERMAN DEZSO, Budapest, szül. 1896. Keresi: Gelberman Rándor, 80 S. Catalina St. Mahanoy City Pa.
- A. 3372. GOLDBREICH MOZES és felesége IDA (10 éves). 1944-ben Budapesten voltak. Keresi: Goldreich Sabina c/o. Zykowski Komitet Lodz w. Srodmijska 32. Poland.
- A. 3373. SCHWARZ JÓZSEF, Budapest. Keresi: Licht Samuel, San José 823. Montevideo.
- A. 3370. KORNIS NÁNDOR, Budapest, szül. 1891. Keresi: Hámos Robert, Casilla Correo 334. Santiago de Chile.
- A. 3371. KORNIS MIKLÓS, Ujpest, szül. 1901. Keresi: Hámos Róbert, Casilla Correo 334. Santiago de Chile.
- A. 3372. KORNIS IGNÁC, Tiszafüred, szül. 1891. Keresi: Hámos Róbert, Casilla Correo 334. Santiago de Chile.
- A. 3374. VERMES JANKA, szül. 1898 Budapest. Keresi: Fürst Juan, Calle Phillips 16. 4oCpto Y Santiago Chile.
- A. 3376. GROSS SIMON, szül. 1898 Budapest. Keresi: Fürst Juan, Calle Phillips 16. 4oCpto Y Santiago Chile.

MELLTARTÓ? Csak

Gyártja: Barabás István, VII., Nagy-Mézői Szabó-utca 40-42. szám.

Fűszerárunk

Orth. kóser Sel-pészach
nagyban és kicsinyben

AMSZEL SIMON

Budapest, VII., Akácia-u. 56.
Telefon: 221-015.

A Zsidó Világkongresszus gyermekotthonokat állít fel

Az amerikai zsidóság akciót indított a mindenéből kifosztott, megmaradt európai zsidóság megsegítésére. Ezen akció keretében természetesen első helyen áll a gyerekek megsegítése. Ez a segítségnyújtás elsősorban a teljesen árván maradt gyermekekre terjed ki. Nagyszámban jelentkeztek amerikai családok, amelyek egy-egy lámasz nélkül maradt gyerek erkölcsi és anyagi támogatását vállalták. Az akció megszervezésére Európa különböző országaiban megszervezték a Zsidó Világkongresszus helyi képviselőit.

A Zsidó Világkongresszus már-

cus 4-én megalakult magyarországi képviselői keretében a gyermekvédelmi osztály Magyarországon is otthonokat állít fel 2-12 éves korban lévő teljesen árva, esetleg félárva gyermekek számára. Az otthonban lévő gyermekek egy-egy amerikai család gyámsága alá kerülnek. Az otthonban rituális ellátásban és zsidó nevelésben részesülnek.

Felvétel céljából jelentkezni lehet a Zsidó Világkongresszus magyarországi képviselői helyiségében: V., Wekerle Sándor-u. 7. II., minden hétköznap 8-3-ig.

Lévai Jenő: Fekete könyv

Lévai Jenő könyvét már sokszor méltatták, azonban még mindig nem eléggé. Olyan könyv ez, amit nemcsak olvasni kell, de meg is kell tanulni. Biztosak vagyunk abban, hogy valamikor az antiszemitizmus gyakorlati módszereinek és eljárásainak legfőbb forrása a jövő történetírója számára ez a könyv lesz. Maga a forma is szerencsés. Az oldalcímek programosan megjelölik a fejezetek tartalmát s azok, akiknek még annyi türelmük sincs, vagy idegük, hogy végigolvassák a 300 egynehány oldal, az oldalcímek s jegyzetek segítségével ott kezdhetik az olvasást, ahol éppen számukra a legizgalmasabb.

De végeredményben ez csak technikai fogás s a mű értékét nem ez adja meg. Hanem az a hallatlanul nagy gondosság, amely az adatgyűjtésben mutatkozik s az a józan, újságírói, de jóértelemben vett újságírói iudicium, amely a közölt anyagot nyilván sokszorosan felülmúló adathalmaz kiválasztásában jelentkezik. Igen helyes, hogy az eseményeket a 20-as évekkel kezdi, mert a maradékszidóság egy jelentős része még mindig azt hajlogatja, hogy „az antiszemitizmus Hitlerrel kezdődött”.

A könyvnek természetesen vannak hibái és hiányosságai is. Ilyen mindjárt éppen az, hogy a 20-as évek adataira csak néhány oldalt szentel, pedig éppen a maradékszidóság szempontjából nagy fontossággal bírna, ha ez a zsidóság élesen látná azt a nyíltgyenes vonalat, amely a Horthy-rendszer első tetteitől törés nélkül vezet Szászsig. Hangsúlyozzuk, Lévai nem hallgatja el a tényeket és van bátorsága rámutatni a zsidó magatartás végzettségére is, de ha nem is hallgatja el, mégsem domborítja ki eléggé és ez hiány, sőt hiba.

Egy másik hiba, hogy Lévai nem tud szabadulni bizonyos gátlásoktól. A cionisták szerepét vagy nem ismeri eléggé, vagy nem is akarja ismerni. Igaz, még nem jött el az ideje annak, hogy a cionisták munkáját föl lehetne tárni a maga meztelen valóságában, de any-

nyi ma már mégis köztudomás, hogy az egyetlen tényleges zsidó ellenállási mozgalmat egyedül s kizárólag a cionisták vezették s folytatták le s ebben ez ellenállási mozgalomban a legtöbb cionista vezető életével adózott.

Végül hibának rójuk fel azt is, hogy bizonyos tendencia mutatkozik egyes személyek szerepének megítélésénél. Igaz, Lévai nem oknyomozó történetíró, de könyve oly magas mértékkel mérhető, hogy kár e néhány kis lapszusért. Egyik sem emeli a könyv tényleges értékét.

Azonban végkövetkeztetésül sem mondhatunk mást, mint amivel elkezdjük, a Fekete Könyv szolgálat, pozitív cselekedet s így a könyv sorsát nem szabadna a könyvtárusítási adottságoiktól függővé tenni. E könyvnek el kellene jutnia annak a néhány ezer, főleg keresztény embernek a kezébe, akik formálói nemcsak a magyar politikának, de a magyar közvéleménynek is.

Jébé.

Charme krém a báj útta

HIVJON! JÖJJÖN!

Vezek: férfi és női ruhát, fehérneműt, szőrmekabátokat, kiegészítőket, perceként.

PETŐFI SÁNDOR-U. 2. (Atjárom) és KRISZTINA-KÖRUT. 110. GERSTL-MAJORSI.

Szőnyegjavítás

Vályos, Váci-utca 78. Telefon: 184-784.

SZÉP nap-Optifot szemüveg Teréz-kört 48.

Fehérnemű, fürdőruha

tökéletes forma. Linder D. né és Rosenber Editt működésében. Wekerle-utca 6. Telefon: 422-720.

Turóczi-Trostler József székkfoglalója a Magyar Tudományos Akadémián

A ludós, akit ezen a gyönyörű, lavaszi napon a magyar szellemi élet vezetőinek és tanítványainak jelenlétében, a hagyományos szokásoknak megfelelően a Magyar Tudományos Akadémia tagjainak sorába iktattak, a könyv népének a gyermeke, Élclének, munkásságának és szenvedélyének közepontja: a könyv. Turóczi-Trostler József a könyvek és írók szellemét kutatta. A lényegét kereste. Az igazi kérdéseket állította tanulmányában az olvasói elé. Azokat a kétségeket és reményeket fejezte ki, amelyek az író gyötörték. Az író, akinek nem sikerült megismerelnie önmagát kortársaival. A költőt, akit az utókor félreértett és tévesen magyarázott. Turóczi-Trostler József évtizedeken keresztül elemezte az irodalmat. Tudósa a versnek, igazságra vezérő kalauza a regénynek és alkotója a mese elméletének. Zsidóságát, amelyet soha nem rejtett véka alá, rokonszenvesse tette kifelé: Európa és a zsidó szellem szintézisét hirdette befelé. Költői a kifejezésmódja és szigoruan tudományos a módszere és tárgyszerelme. Szellemtörténész, aki az adatok és részletek ura. Akadémiai tagsága kitüntetés, elismerése annak az eredményekben gazdag munkának, amely egy éber és állandóan új gondolatokat felvető tudós lelke nek a megnyitkozása az élet és irodalom kérdéseire.

*

Turóczi-Trostler József akadémiai székkfoglaló tanulmányában azokról a belső szellemi kapcsolatokról értekezett, amelyek a magyar irodalmat évszázadokon keresztül Európához kapcsolták. Előadásának elhangzása után a nyelvész szakosztály titkára, Paics Dezso, olvasta fel Turóczi-Trostler József tudományos munkásságát méltató tanulmányát, majd a tagsági oklevelet nyújtotta át neki.

Orth. kóser Sel-pészach borokat

nagyban és kicsinyben kaphat

LÁZAR BOR-PINCE

Budapest, VII., Klauzál-tér 16.

HOGY TÖRTÉNT?

XVII.

A „zsidó szövetség“ megalakítása és az ezzel kapcsolatos tárgyalások

A magyar zsidóságnak a német megszállás alatti történetében fontos dátumot jelentett 1944 április 27-e. Ezen a napon jelent meg a minisztérium 1520/1944. M. E. sz. rendelete: „A zsidók önkormányzata és érdekképviselete tárgyában”. A rendelet minden csillagviselésre kötelezetre vonatkozott, akár izraelita vallású, akár keresztény volt; ezeket kényszer-lásulásba egyesítette, amit „Magyarországi zsidók szövetségének” nevezte el. Kimondotta, hogy ez a szervezet „önkormányzati feladat körében érkező kötelekbe tartozó zsidók magatartása felett és e tekintetben rájuk kötelező rendelkezéseket tehet”, (ezekre a „kötelező rendelkezésekre” hivatkozott mindig a Zsidó Tanács, amikor a zsidókkal szemben eljár, lakásokat rekvirált, a Röck Szilárd-utcába idézett, stb.), továbbá „képviselet kötelekbe tartozó zsidók közös érdekeit”. A rendelet egyúttal minden más zsidó egyesület feloszlatott (még a Chevráknál is) és elvileg kimondta, hogy azoknak vagyona a zsidók szövetségére száll át. (A gyakorlatban ez természetesen egészen másképpen alakult; a legtöbb egyesületet kirabolták, vagy vagyonukat fasiszta egyesületeknek juttatták; a szövetség, amely fikliv módon az egyesületek likvidálásait intézte, — csak morzsákhoz jutott.) A szövetség megalakulásának előkészítése a belügyminiszter (ez József volt!) által kinevezett kizárólagos intézőbizottság hatáskörébe tartozott és a rendelet kimondta, hogy mindaddig, amíg a szövetség alapszabálya szerinti meg nem alakult, ez az ideiglenes intézőbizottság látja el a halaszthatatlan tennivalókat. Mithogy a szövetség véglegesen sohasem alakult meg, az ideiglenes intézőbizottság maradt a zsidók ügyeinek képviselője és a sorsdöntő pillanatokban sokszor az élet és halál ura. (Ez volt az ugynevezett második zsidó tanács, amelynek megalakulására később visszatérünk.) Nyilván a miniszterelnöki rendeletnek igazságszolgáltatási miniszteri revíziója alkalmával kerülhetett bele az a mondat (5. §. 4. bek.), hogy a felosztás nem vonatkozik „az izraelita hitfelekezeti szervezeteire és intézményeire”. Ez az intézkedés biztosította az Országos Izraelita és a budapesti hitközség jogi fennmaradását. A Szilási rémuralom alatt, de már korábban is, ezeknek a felekezeti intézményeknek léte is inkább csak papírosforma volt.

A rendelet megjelenését és annak tartalmát előre senki sem tudta és így az a legnagyobb meglepetés erejével hatott. Egye-

sek állítása szerint előkészítésében része lett volna Berend szigetvári rabbinak, az intézőbizottság későbbi tagjának, de a közvetlen befolyást kizárja az, hogy Berend akkor még nem volt Budapesten és így legfeljebb a szövetség megalakítását írásban szorgalmazhatta.

A zsidó szövetség megalakításának

elsőrendű politikai jelentősége volt.

Igazolta azoknak — többek között e sorok írójának — a fel-fogását, hogy a magyar vonalat jobban kellett volna érvényesíteni és a március 20-i közlés („magyar zsidók mindenben engedelmessékedjenek a németeknek”) nem végleges, nem óvinté és nem minden magyar hatósági tényező vagy közéleti szereplő álláspontja. Őt hét telt el a német megszállás óta és az öt hét alatt jóformán minden annak tudatában történt, hogy a magyarság kiszolgáltatta zsidóit a németeknek, tényleg és jogilag róluk kezdett leválni: „legyenek velük, amit akarnak”. Még homály fedj a szövetség megalakításának indító okait, amely többféle lehetett, de bizonyos, hogy az Eichmann-féle Sonderkommando ennek nem örvendett és úgy látta, hogy

a magyar hatóságok be akarnak avatkozni hatáskörükbe.

(A többi megszállott országokban, így Olaszországban, Franciaországban, Jugoszláviában, stb. nem volt ehhez hasonló intézkedés.) A rendelet kiadásának többféle oka lehetett: a) pusztán önzés; látták, hogy a németek kirabolják a zsidókat, a konokban a fasiszta magyar hatóságok is részesei akartak; b) a jogi formalizmus előrelépése (erre utal Argalás min. osztálytanácsos, a rendelet szerkesztője); keresték a jogi alapot, a német megszállás óta a zsidókkal szemben elkövetett törvénytelenésekhez és a további intézkedésekhez; c) a magyar szuverenitás sérelme, amelynek láttán észbekaptak, „ha a zsidókkal kezdik, a többiekkel folytathatják, jó lesz tehát a zsidók ügyeinél helyreállítani a jófolytonosságot és a Zsidó Tanácsot a magyar minisztérium és nem az SS Sonderkommando alá helyezni”.

De hármii is volt az indító ok, a rendelet megjelenésének észre kellett volna venni azokat, akik kizárólag a németek kezétől várták a magyar zsidók megmentését és meg kellett volna teremteni azt a területet, „ahol a tagadás lábát megveti” és a józan magyar rétegekre támaszkodva a német deportálás-

sal szembe lehetett volna szállni. De a magyar zsidóság sokkal szervezettebb, tájékozatlanabb és erőteljesebb volt, semhogy ez bekövetkezhetett volna.

A rendelet megjelenése jó ürügy volt arra, hogy a magyar hatóságokkal az érintkezést fel lehessen venni. Mindjárt másnap telefonon felhívtam Takács szolgabíró, Endre László titkárt és megkérdeztem, hogy a zsidó szövetség megalakítása tárgyában a Tanács kívül tárgyaljon. A válasz az volt: „Keressék fel Argalás min. osztálytanácsost, vagy Bosnyák igazgatót”. (Akkor még senki sem tudta, hogy ki az a „Bosnyák igazgató” a belügyminisztériumban.) Pár perccel később Argalás-zsal beszéltem, aki közölte, hogy délben fogadja a Tanács kiküldöttjeit. A megbeszélés óta ez volt az első eset, hogy a belügyminisztériumban rendszeres tárgyalást kezdtek a zsidók kiküldöttjeivel. Más volt a helyzet a kultusz- és az igazságügyminisztériumokban. Mind a két minisztérium főtisztviselői, akikkel bizalmasan közlöttem a március 19-e utáni napokban történeteket, a legnagyobb megdöbbenéssel hallgatták azokat és segítő támogatásukat helyezték kiállításba (Ezerről a tárgyalásokról az 1944 nyári események kapcsán fogok beszámolni.) Aznap délben Pető Ernővel és Kálmán Niszonnal Argalás belügyminiszteri tanácsosnál voltunk. Erről az embeerről később kiderült, hogy ő fogalmazta a Sztojáy kormány összes zsidóellenes rendeleteit és ezért a népbizóság több évi szabadságvesztésre ítélte.

A fogadtatás hideg, de udvarias volt.

Argalás közölte, hogy a rendeletet ő fogalmazta. Céljuk egyfelől az volt, hogy a német megszállás óta a zsidók irányában történt intézkedéseket ugynevezett törvényes formák közé zorítsák, másfelől a zsidóknak érdekképviseletet biztosítsanak és a zsidók ügyeit intéző tanácsot (a németek Zentral Judenrat)nak nevezzék, míg a rendelet „intézőbizottságnak”) a magyar hatóságok alá rendeljék. De amikor egyenesen feltettem a kérdést, hogy a rendelet hatálybalépésével a németek intézkedési joga megszűnt-e, Argalás arra nem adott határozott választ. A tárgyalás kapcsán azt is közölte, hogy ő a törvényelőkészítő osztályt képviseli és a rendelet megalakításával az ő teendője tulajdonképpen megszűnt; a szövetség megalakítása, felügyelete a minisztérium egyesített osztályára tartozik, amit Blaskovich Lajos, Endre garnitúrájához tartozó vármegyei főjegyző vezet. Arra

utasított, hogy a szövetség alapszabályainak előkészítése és az ideiglenes intézőbizottság kinevezésével kapcsolatos ügyekben Blaskovich-csal vegyék fel az érintkezést. A tárgyalás későbbi folyamán megrázó előadással alakult át. Rámutatunk a Budapestben történt erőszakoskodásokra és még inkább a vidéki gettósításokról érkezett hírekre és kértük, hogy segítsen, mint a jogot és törvényt ismerő magyar közhivatalnok. Argalás szólanul hallgatta végig elbeszélésünket, úgy látszott, hogy az elmondottak nem jelentettek újságot számára, végül is kijelentette, hogy ezekben az ügyekben az intézkedés nem tartozik hatáskörébe, de azért fellebbvalójának (Endre) jelentést fog tenni. Így indult meg a német megszállás alatt a belügyminisztériummal való rendszeres érintkezés. A magyar zsidóság — egykor az állam egyenjogú polgárai, rendészeti alanyok lettek és ügyeik a kultuszminisztériumból a belügyminisztériumba kerültek át.

MUNKÁCSI ERNŐ

(Folytatás a következő számban: Az első tárgyalás Blaskovich főjegyzővel, Bosnyákkal és az intézőbizottság megalakítása.)

KERESSOK

két deportált fiunkat!
Hoffmann Emil

szül. 1923 Sopron,

Hoffmann Erich

szül. 1927 Sopron, Kislárcsáról 1944 július 19-én Birkenauba vittek mindkettőt, ott a Kleidungskammerban dolgoztak. 1944 október 26-án munkás transzporttal tovább vitték őket. Későbbesett azületek könyörögnek öszinte felvilágosításért. Minden költséget szívesen megértünk, **HOFFMANN DAVID, Budapest, VI., Pauer Ede-utca 67.**

KI TUD RÓLUK?

Polgár Gyuláné

szül. Lőrincz Magda és

Lőrincz Erzsébet

kik 1944 nov. 11-én indultak a Róglagyárdól, szűrés közben egy istállóba kerültek, hol márc. 16-án voltak. Aki további sorsukról bármit tud, értesítsen. Kellerné, Csák-utca 32. I. em. 7.

KI TUD RÓLUK?

Deutsch Ignácné

szül. Spitz Irén,

Icánya Éva és fia Laci

kiket 1944 június 2-án deportáltak Debrecenből. Aki valamit tud róluk, értesítsen, Debrecen, Nyugati-u. 68. Pékség.

KERESSEM

Szabolcsi Endrét

1911 június 5-én, bevándorlás közben Hatvanból elhurcolták Auszsch witzba. Könyörög anyja, öz. öz. Szabolcsi László értesítésért. Költséget megértünk. Cim: VIII. Baross-utca egyházközségtől.

SVÁJCBAN KÉSZITIK EL AZ ANGOL-AMERIKAI PALESTINA BIZOTTSÁG JELENTÉSÉT

Az Angol-Amerikai Palestina Bizottság befejezte Jeruzsálemben a tanúkihallgatásokat és a napokban Svájcba megy, hogy ott elkészítse jelentését az angol és amerikai kormányoknak. *Valószínű, hogy a két kormány rövidesen az Egyesült Nemzetek szervezetébe elé terjeszti ezt a palestinai kibontakozásra vonatkozó javaslatot.*

Hátizsák
Royal üzletházban

Teréz-körút egy/c.
Rúkóczi-ut 57/b.

Kohn Gizi és Irén
füző és fehérnemű szalon
VII. Akácfa-u. 4. II. 2

Pézsma,
r ó k a

és más apróságot vesz

Simkovic

Király-utca 47. I. em.

Gyermek mellé

Ist. jobb leányt keresek. Mianonca van. Polták, Szécs-u. 10-18. III. 12/A.

HÁZVEZETŐNŐT

vagy GONDVIZGÓNŐT keresek két időre ember mellé, aki a háztartási teendőket is ellátja. Ajánlatokat „Bélg. Bizottság” jellegre a kiadóba.

Üzletben és háztartásban jártas

megbízható nőt keresek. Orthodox, közér háztartás. ENGLANDER utóde, Tekei-tér és Karácsony-utca sarkán.

Asztalos, villanyszerelő-, lakatos-, vízvezetékcserező-, bádorgászcserező, kőműves.

szakmunkásokat keresünk.

Dózsa György-ut 12. Jelentkezés: 3-6 óra között, kedden és csütörtökön.

Egy-dülletés falilásomony elhelyezkedés magányoshoz.

háztartásvezetésre,

előzetesen. Iradában, üzletben is segítene. Tibor Józsefnek, Visegrádi-u. 59/b. írkabeszérlés.

Takarítónők felvételnek

Jelentkezés, Sip-u. 12. Portásnál.

Kikézbeshíthetetlen palestinai beutazási engedélyek

A Palestina Hivatal utján palestinai beutazási engedély érkezett a következő személyek részére:

STERN MÓRIC és neje, szül. Beer Etel, megadott címe: Budapest, Bosnyák-u. 4/b.

SAPHIR REGINA, megadott címe: Bpest, Visegrádi-u. 8/12.

KLEIN ERZSÉBET és leánya, Zsuzsanna, megadott címe: Szolnok, Gr. Apponyi-u. 14.

GREUERNE szül. Eckstein Lea, megadott címe: Budapest, VI. ker., Salamon Lajos címén.

Mint hogy nevezettek eddig nem jelentkeztek, illetve részükre az értesítés a megadott címen kikézbeshíthet nem volt, ezúton kérjük az érdekelteket, hogy *sürgősen* jelentkezzenek a **JEWISH AGENCY PALESTINA HIVATALÁNÁL**, Budapest, V., Vécsey-u. 3. I. 1.

AZ ARGENTINAI FASISZTÁK IS ANTISZEMITÁK

Az argentinai fasiszták is igazolják azt a két-égbetvonhatatlan lényt, hogy az antiszemitizmus mindenütt velejárója a fasiszta törekvéseknek. Ez alól a „szabály” alól, úgy látszik, nincs kivétel egyetlen világrészben sem. Londoni képesújságok hasábjain az utóbbi időben többször találkoztunk olyan képekkel, amelyek az argentinai fasiszták antiszemita szövegeket hangoztató plakátjait mutatják be.

MEGALAKULT A PALESTINAI ZSIDÓ UJSÁGÍRÓK SZÖVETSÉGE

A *Palcor Bulletin* közli, hogy a jeruzsálemi, tel-avivi és hait-fai zsidó újságírók és újságíróknők konferenciát tartottak Tel Avivban. A konferencián elhatározták, hogy megalakítják a *Palestinai Zsidó Újságírók Szövetségét*.

Amerikai lap cikke az OMIKE és a Goldmark Károly zenekiskola munkájáról

A New-Yorkban megjelenő „Musical Courier” című zenei lap december 15-i számában Sándor Frigyesnek, a kitűnő karmesternek tollából terjedelmes beszámoló jelent meg a budapesti zenei életéről. Az amerikai lap többek között a következőket írja:

„A háborús és a háborút megelőző éveknek köszönhetően szűfoltja volt az „Omike” zsidó művészete. A zsidó hitközség épületének ujjpál komor és rideg irófái eszébe nem jutottak a mindennapi kultúrát szolgáló művészetek. A székelyekből, az írónokból álló előkerület a hangszerek és az üregpók helyét elfoglalták az énekcsók ká kórikófferrel a belegrómosított kosztümökkel, parókákkal és aclunakelészhez való tolett-szerekekkel. A folyosókon a zenekar hangláb és a slámszék ezmeze lada, Sarastro és Szopjaj, Sába királynoja aranyos horzsoléka, vagy Rádóltó és Mami várta az ügyelő cserécsésék. Közben a Goldmark-teremben a közönség gyűlekezett és nap-nap után zsűfokásig megfőltőbe a székcsorokot. Az Omike előadásait tulajdonképpen csak zsidó közönség látogathatta. Mégis minden alkalommal sokan jöttek el a keresztény körösből is, akik a lehetőségekhez képest megőrizték függetlenségüket. A Magyar Nemzet, az Újság és a Népszava rendszeresen hoztak kritikákat az előadásokról, amelyek általában meszsa tulszárválták a hivatalos „szabád” zenészet művészt. A Várászevelő, Földélt, Don Pasquale, Sába királynoja és Bartók vonszmenekari Divertimentójának első budapesti előadása — Komar Vilmos, Somogyi László, illetve Sándor Frigyes vezényletével — elemi erővel törték szét ennek a művész-életének a kerébit és sikerült az általános zenészet integráns része lett.

A német magasztás véget vett az Omike működésének, amely szóta festesegés is vált. De egyrészes megszakítás után ma is dolgozik a Goldmark Zeneiskola, nemcsak pedagógiai, hanem kulturális és tudományos síkon is. Az iskola és „Jubá” munkaközösség közös kiadásában fog megjelenni — telhetően angol nyelven is — dr. Szabolcsi Benének, a Royal Asiatic Society egyetemes magyar tagjának kimerülő tanulmánya a közeli népszekéről.”

Zsidó hanglemezeket

bármilyen árban saját részemre megvételre keresek. HÖNGÖ, Visegrádi-utca 15. szám.

FREGOLAN fürdőkádpasztá

hófehérre tisztít.

Ne csudáljon lakás gondot, keresse fel **ifj. Nagyot**

Pesten: VIII, VAS-UTCA 5. — Budán: ALKOTÁS-U. 1.

JÖJJÖN BIZALOMMAL! ELADHAT — VEHET!

Brilláns, **ARANYAT**, ezüstöt, órák, porcellánt, szőnyeget, gobelinéket, régi képeket,

RÉGISÉGET

Szakbírálat

Kammermayer Károly-u. 3.

Karénekeseket

keres kiképzésre a Pesti Izraelita Hitközség. (Jelentkezés: VII., Sip-u. 12. I. 19. szertartási ügyosztály.)

Egyedülálló betársulna

48 éves, áruval rendelkező kereskedő. Megkeresést „Kétségbe” jellegre a kiadóba kérés.

Keresek kis háztartásba

főzni tudó izraelita nőt

„Családtag” jellegre a kiadóba

Egy szoba komfortos

esetleg hallos lakást azonnalra keresek. „Fizetek” jellegre a kiadóba.

Külfeljárati utcai szobát

szeporútt komfortos, csöfing elbátal, szomszédra keresek. „Fizetek” jellegre a kiadóba.

Egy-szoba hallos vagy kellőszobák

lakást keresek

„Sürgős” jellegre a kiadóba.

Nőültni szándékszoza

Keresek jó házból házias, fiatal, lelkes, intelligens, szombathartó leányt vagy özszonyt, 20-32-ig. Kimerült leveleket csak cöföföf, képmel. „Szeretetre vágyom” jellegre a kiadóba.

20-as, intelligens orv. urleány

férjhez menne

komoly, fiatalos, szombathartó urhoz. „Amerikai bevándorlószomszomsz” jellegre a kiadóba.

Házasság céljából

megismerkednék 24-30-ig intelligens, csinos, felszólalt urfiánnyal vagy gyermekefelen öszszgy. 37 éves iparos és kereskedő vagyok. „Csak lényképes férfira válasszok” jellegre a kiadóba.

HATVANKÖRÜL, jómegjelentésű 16-évtulást, korrektt, intelligens, ögördő, egészséges uriember

megnősülne

esetleg pénzzel vállalatba vagy szomszédra keressék. Leveleket „Fizetek” jellegre.

Negyvenhatéves, jól östülött, östüllett rendeltetés kereskedő megismerkedne urinóval

házasság céljából

„Östültenre vágyom” jellegre a kiadóba.

Családját vesztett

középkorú, magas, jómegjelentésű iparos (kötészor)

ujból megnősülne

Főrebe készült. Részletes választ. „Műlt és jövő” jellegre a kiadóba.

Deportálalásból visszajött, csinos, házias árvalány

férjhez menne

Jobb iparoshoz, vidékre is. „Gyermek nem akadály” jellegre Pataktör, Bajcsy-Zsilinszky-ut 29.

Negyven-negyvenöt év közötti műszerész vagy órák

benősülhet

jómegjelentésű műhelybe. „Agilis” jellegre a kiadóba.

ZSIDÓ VILÁGHIRADÓ

HAROLD L. ICKES A ZSIDÓK ALASZKAI LELEPÍTÉSÉÉRT

Harold L. Ickes, az Egyesült Államok volt belügyminisztere — mint amerikai lapok közlik — nagy akcióval kezdett, amelynek az a célja, hogy nyissák meg Alaszkát az európai menekültek előtt!

„Amióta 1967-ben — írta Harold L. Ickes — megvettük az oroszoktól Alaszkát, folyton csak arról beszélünk, hogy milyen remek befektetés volt az a 7.200.000 dollár és hogy egy napon, amikor megnyitjuk ezt a területet, milyen csodákat művelhetünk. De ez a nap még nem jött el, még csak nem is közeledett. Amerika elmulasztotta megnyitni és fejleszteni a települést és ezt a hibát még most sem hoztuk helyre. Pedig soha olyan szüksége Amerikának nem volt erre, mint most. Ki kell tárnunk Alaszkát kapuit a bevándorlók előtt, akik nemcsak a negyvenegylet államból de az Óceán tulsó partjáról jönnek... Nagyon sok amerikai úgy megszokta a mozit, a villányt, a nylon harisnyát, a renedobozt és a sarki drogériát, hogy nem vágyik a természetes, szabad életre. De az Óvilágban ezrével vannak magyarok, németek, csehek, finnek, lengyelek, akik boldogan vállalnák ezt az életet. Már 1940-ben felszólaltam ebben az ügyben, remélve, hogy menedéket teremthetünk azoknak, akik a náci-terror elől akartak Alaszkába menekülni. A javaslatot azonban elvetették és azoknak az embereknek a hamvaival — akik Alaszkát felépítették volna — téltették meg futóárkaikat a náci... Amerikát a bevándorlás lette naggyá és Alaszkát is az teszi azzá. Ha továbbra is elárjuk Alaszkát a „jövővények” elől, legszentebb hagyományainkat szegjük meg és a történelem legnagyobb hibáját követjük el!”

Harold L. Ickes és barátai kőro azt is indítványozták, hogy a felszólaló németországi zsidó-táborok lakóit, akik nem akarnak visszatérni régi hazájukba, engedjék be haladéktalanul Alaszkába, Alaszkai déli részében enyhe ághajlat és jó föld található, — ahogy Harold L. Ickes megállapította — mindenestre jobb föld, több hal és vad, mint amilyent és amennyit azok a Zárndokok Atyák, akik az Egyesült Államokat megalapították, az Újvilág területén találtak. A volt amerikai belügyminiszter akciójánál az egész amerikai sajtó legteljesebb és általában az a

Szekely Emil ökszeres
német-m 26

beállítás, nyomtatás, elterjesztés, és az legdrágábbra van.

felfogás alakult ki, hogy az Egyesült Államok „jó üzletet” csinálnának, ha lehetővé tennék az európai menekültek — főképp zsidó hontalanok — alaszka letelepedését.

HAIFÁBAN MEGHALT FREUD EGYIK LEGHIRSEBB TANITVÁNYA

Haifából jelenti az AFP, hogy dr. Friedjung, Freud egyik leghibresebb tanítványa és a modern pszicho-analitikus iskola egyik világszerte ismert kiválósága, 75 éves korában elhunyt.

Dr. Friedjung, aki a náci-terror elől került Palesztinába, haifai működése alatt igen sok nagyjelentőségű tudományos értekezést írt és Palesztinában egész pszichoanalitikus-nemzedéket nevelt fel.

MEGSZÜNT PALESZTINÁBAN A ZSIDÓK ELLENI ARAB BOJKOTT

Az elmúlt héten az egész világon befejeződött Palesztinában a zsidók elleni arab bojkott. Az arab lapok közléstették az arab vezetőknek a bojkott-morgalom befejezésére irányuló felhívását. A zsidó üzletekben ismét megjelentek az arab vásárlók és a zsidó gyárosok is sok arab megrendelést kaptak.

AZ ANGOLOK BÉRBE AKARJÁK VENNİ A SZINAJ-FÉLSZIGETET

Kairóból jelentik, hogy ott olyan hírek terjedtek el, amelyek szerint Nagy-Britannia bérbe akarja venni a Szinaj-félszigetet, amelynek területe körülbelül 60.000 négyzetkilométer. Mózes — ahogy a bibliai hagyomány mondja — Szinaj hegyén vette át Istentől a Tízparancsolatot és a hegy lábánál elterülő Szebaije-síkságon közölte a zsidó néppel Istent akarátát.

Ma a Szinaj-félsziget déli részén a zsidókkal ellenséges amalekiták utódjai, a beduinok laknak.

CIONISTA TÜNTETÉS BÉCSBEN

Több száz osztrák cionista zsidó az elmúlt napok egyikén demonstrációt rendezett a bécsi utcákon az amerikaiak és angolok szállásai, a Hotel Bristol és a Hotel Sacher előtt.

A tüntetők táblákat vittek, amelyeken ilyen felirásokat lehetett olvasni: „Igazságot a zsidó népeknek!” — „Nyissák ki Palesztina kapuit!” — „A meggyilkoltak nevében kérjük: emlíkeztek az hákról!”

(SOS)

Munkaszolgálatos hadifoglyok Oroszországban

Egy most érkezett jelentés szerint az oroszországi Volszk (Saratovi járás) Lager 137/4. M. K. V. D. 137. fogolytáborban vannak a következő budapesti munkaszolgálatos hadifoglyok:

Dr. Blau Sándor,
Sonnenfeld László,
Heller Frigyes gyógyszerészakornok,
Glück Tibor,
Elefánt Hermann (csepeli vasesztérgályos),
Schwartz Mihály és
Lüwy (középiskolai tanár).

Itt említtük meg, hogy a Musz szervezet a Moszkvába utazott Szekely Gyula követ útján kérelmet intézett az illetékes szovjetországi lényezőkhöz a magyar munkaszolgálatos hadifoglyok hazabocsátása érdekében.

A Magyar Zsidók Országos Egyesületének zászlóbontása

Március 31-én délelőtt, a fővárosi zsidóság prominens képviselői gyűltek a Pesti Izraelita Hitközség nagy tanácskozótermében, hogy eleget tegyenek egy szerény, néhány soros meg-hívásnak.

Képviselve volt a jelenlevők közt a fővárosi zsidó társadalom minden rétege. Ott láttuk dr. Csobdai Samut, a budai hitközség érdemes elnökét, Spatz Nándort, az agilis budai elnököt, megjelent Salamon Mihály, a Magyar Cionista Szövetség új elnöke, régi és új hitközségi előjárók, kipróbált barátok és érdemes új munkatársak. Az Országos Rabbí Egyesület elnöke: dr. Kálmán Ödön főbbi képviselle, jelen voltak a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának Intézőbizottsági tagjai és színelig megtelt a hitközség díszterme, amikor az egybehangzó elfoglalt helyüket az előadói asztalnál és megkezdődött az értekezlet.

Stückler Lajos, a Pesti Izraelita Hitközség és az Országos Iroda elnöke üdvözölte a megjelenteket, akiknek részletes tájékoztatót adott az elmúlt hónapok küzdelmeiről és felvilágosításul szolgált az újlépítés eredményeiről. Vázolta azokat az erőfeszítéseket, amelyeket a zsidóság hivatalos vezetői a felszabadítás óta tettek és nyíltan rámutatott minden körülményre, amely útjában áll a kívánt eredményeknek. Beszét az antiszemizmussal szembeni küzdelemről, ismertetve hosszú hónapok sok jóakaratu fáradozását a zsidó egység megeremítése érdekében és itt is rámutatott azokra a tünetekre, melyek más oldalról még mindig útjában állnak az erők összehangolásának. Körvonalazta azt a hivatalos felfogást, mely szerint semmiféle hivatalos zsidó szervezet nem áll jogában, hogy különbséget tegyen egy felekezethez tartozó hittestvérek között bármilyen vonatkozásban. Rámutatott arra, hogy mindenki ura a saját elhatározásainak a ezzel kapcsolatban megállapította,

hogy megértéssel kell viselkedni mindazok iránt, akik kíváncsornak és a Szentföld felé haladni kívánnak, de ugyanolyan mértékben jogában áll mindenkinek, hogy háborítatlanul megmaradhasson a magyar hazában is. Végül egyetelmű hitvilágot tett a hazai zsidóság demokratikus felfogásáról.

Dr. Földes István, a Pesti Izraelita Hitközség elnökhelyettese körvonalazta ezután az értekezlet voltaképpeni célját. Az előtte szólóhoz hasonlóan igen precíz módon mutatott rá annak szükségességére, hogy a megmaradt magyar zsidóságnak őszintén és egyértelműen kell színt vallania. Felszólalása szerint minden megalkuvás, vagy elködösítés csak árthat s éppen ezért kívánatosnak tartja, hogy alkáltsanak egy országos jellegű társadalmi egyesületet, amelyben mindenki hozzájárulhasson a zsidóság közérdekű kérdéseire. Erre szükség van, hogy hallathassák szavukat a tömegek és mindazok, akik nem állnak hivatalos pozícióban, ahol a mindennapi politika esetleges gátlásokat okozhat.

Egymásután szólaltak fel és jelentették be csatlakozásukat dr. Csobdai Samu, Buda névében, Vitéz Akadár, a hitközségi körzetek névében, Salamon Mihály, a Cionista Szövetség, dr. Varamai István, a Magyar Zsidók Társadalmi Szövetsége, dr. Benedek László, a baloldali pártok, Simor Beza, a MUSZ- szervezet névében és sokan mások.

A felszólalások után az értekezlet határozati javaslatot fogadott el, melynek értelmében sürgősen megalkotandó kivánja a Magyar Zsidók Országos Egyesületét és 25 tagú előkészítő bizottságot küldött el, mely az alapszabálytervezetet előkészíteni és a közgyűlést sürgősen egybehozni illetékes. Az előkészítő bizottság elnöki tisztet elfogadására felbíztek dr. Földes Istvánt.

H I R E K

AZ UJ ÉLET

havi előfizetési díja P. **240.000**
egyes szám ára P. **60.000**

Az állandóan emelkedő előállítási költségek miatt kénytelenek vagyunk lapunk árát erre a hétre a fenti összegben megállapítani.

Gászistenisztelet Hódmezővásárhelyen. Március 27-én a hódmezővásárhelyi zsidó templomban gyászisteniszteletet tartottak, melyen megjelent a főispán, a polgármester, a rendőrkapitány, a vezérőrnagy és ott voltak a pártok vezetői is. Az emlékszedet dr. Fränkel Jenő szegedi főrabbi tartotta. Az istentisztelet után Deutsch Béla hitközségi elnök lakásán Stern Márton szegedi hitközségi elnök tájékoztatta a hitközség vezetőit egy vidéki, mint az országos zsidó politikai és hitközségi ügyek állásáról. Ez alkalommal felkérték a főrabbi és Stern elnököt, hogy kulturelőadás keretében adjon tájékoztatót a zsidóságot érdeklő kérdésekről.

Pap Károly irodalmi matiné. A Pesti Izraelita Hitközség kulturális szakosztálya Pap Károly irodalmi matinét rendezett. Vihar Béla bevezető szavai után Fodor József, a kiváló költő tartott előadást. Erre a tanulmányra még visszatérünk. Pap Károly műveiből előadtak: Góli József, Fodor Klára, Rózsa Mária, Palotai Erzsébet, Yarsányi Vilma és Rózsa Vera énekeltek. Zongorán kísért: Kelen Rózi.

Pentekesti istentisztelet az Országos Rabbiképző Intézet templomában. A nyilas rémuralom idején egy nyilas csoport betelepült az Országos Rabbiképző Intézet templomába és azt erősen megrongálta. Az Intézet templomát most megjavították és átadják szent rendezvényeknek. Az első megemlékező istentisztelet ápr. 5-én, péntek este 7 órakor tartják. Szólok: Schweitzer József rabbiéből. A Rabbiképző Intézet szeretettel várja a zsidó testvéreket templomába.

A VII. kerületi templomkörzet és a VII. ker. ügyelet április 9-én délután 12 órakor a Zeneakadémia nagytermében kiváló művészek közreműködésével hangversenyt rendez, a kerületük szegényei javára. Jegyek a helyszínen váltakoznak.

Oneg Szabbat ünnepek Budán. A Budai Hitközség minden szombaton d. u. 5 órakor Oneg Szabbat ünnepeket tart a hitközség tanástermében (III., Zsigmond-utca 49.).

Schulz Jenő cég
órák-ékeztetés (órajavítás)
VII., Wesselenyi u. 6. a régi házban
Gergely Miklós
aranyműves és órácsináló
VÉTEL ELADÁS

Hirdetőink figyelmébe!

Április 11-én, csütörtökön jelenik meg Peszach-ünnepi számunk kettős oldalterjedelemben. Az ünnep alatt, április 18-án nem jelenünk meg.

Ezért kérjük hirdetőinket, hogy hirdeteiket a kettős számra legkésőbb április 9-e (kedd) déli 12 óráig leadni sziveskedjenek, mert a később leadandó hirdetéseket ebben a számban nem közölhetjük.

UJ ÉLET
kiadóhivatala

Sós Endre és Gellért Katalin esküvője. Vasárnap délután tartotta a Zsigmond-utcai templomban — szűk rokoni és baráti kör, továbbá a budai hitközség előjárósági tagjai jelenlétében — esküvőjét Sós Endre, az ismert publicista, a Magyar Nemzet külpolitikai szerkesztője, Gellért Katalinnal, a jeles előadóművésznővel. Az esküvői szertartást dr. Hevesi Ferenc pesti és dr. Benoschofsky Imre budai főrabbi, továbbá Sirota Sándor főkantor végezték.

Bár-mi-avató. Ünneplényes külsőségek között zajlott le az elmúlt szombaton az újlaki templomban Falu Gyula borságykereskedő fiának, illetve Falu Fülöp, az újlaki templom huszvéten át volt templom-előjárója unokájának: Falu Frigyesnek bár-mi-avatója. Három generáció, apa, fia és unoka állott a frigyoszékény előtt. Az avatót dr. Benoschofsky Imre budai főrabbi végezte. Sirota Sándor budai főkantor segédletével. A jámborságról és jótékonyaságról ismert Falu-családot az ismerősök elhatalmolták jókívánságokkal.

A Boroehow-Kör minden hétfőn d. u. 6 órakor Erzsébet-körút 19. I. alatt előadásokat rendez. Apr. 8-án Grossmann Sándor: A sékel és a zsidó munkáspártok címmel tart előadást. Központi titkárság: Andrassy-ut 87-89. I. 1. (228-417).

A volt buchenwaldi deportáltak április 12-én, pénteken este hátaadás céljából részletesnek a Zsigmond-utcai templom istentiszteletén, ahol volt rabtársuk, Sirota Sándor főkantor funkcionál. dr. Benoschofsky Imre főrabbi megemlékezik Buchenwald felszabadulásának évfordulójáról.

Meghívó. Koptovits Ilonka és Weisz Gyula kedden, április 9-én tartják esküvőjüket a Kazinczy-utcai orth. főtemplomban, d. u. 2 órakor, amelyre ezúton hívják meg összes rokonaikat, ismerőseiket és jóbarátaikat. Minden külön értesítés helyett.

Széderest az Árvaházban. Az idén is megrendezik az Árvaház ünneplényes keretek között a Széderestet. Jelentkezéseket elfogad telefonon: 221-207, vagy postán: VII., Ványa királyi-ut 25.

A nő'sé hámmirachi szombat délelőtti összejövetelén, április 6-án d. u. 5 órakor Laudon-u. 3. sz. alatt Schwarz Pircha, a tarbut iskola tanárnője fog a heti Szidráról előadást tartani. Minden asszony- és leánytestvérünket szeretettel várjuk, hozzák el hölgyismerőseiket is.
Nő'sé Hámmirachi.

Házias, 33 éves, nem ortodox ur-leány, berendezett lakással

férjhez menne

Lehet özvegyember, gyermekkel vagy hadirokkant. „Házias, jöletkü” jellegre a kiadóba.

Csinosnak mondott 40 éves urné, jó üzletasszony, kitűnő háziasszony, berendezett lakással és jövedelmével

férjhez menne

hozzátűz uriemberhez. „Próba szerencse” jellegre a kiadóba.

Munkaszolgálatból visszatért komoly ur

benősülne

30-36-ig. „Üzletbe, vállalatba” jellegre a kiadóba.

36 éves, csinos, intelligens, jókereső

férjhez menne

hozzátűz urhoz, vidékre is. „Sokoldalú” jellegre a kiadóba.

Férjhez menne

23 éves, csinos urleány, iparral és üzlettel, 28-30 éves, önálló, jobb, modern, orth. kereskedő. Levélet megbízásból VII. Elővár-u. 22. III. 31.

30 éves övezgyasszony, berendezett lakással, állásal, iparosodt vagy kereskedőve

házasságot kötne

Levéletet „Jöletkü” jellegre a kiadóba.

Két intelligens, csinos urleány

házasság céljából

megismerkedne két hasonló, jószívetű uriemberrel. „Talán így” jellegre a kiadóba.

Kétvobás lakással, 38-as, iar, nenyony, iparos vagy kereskedő

férjet keres

„Csúszd életré vágom” jellegre Aratóhoz, Erzsébet-körút 11.

Boldogságát megtalálja

személyemben Nősülők: iar., 50 éves, jószívetű, gyermektelen özvegy vagyok, keresem párocat, a jó, szép, igaz hívót. Levéletek „Aranyélet” jellegre Arató hirdetőbe, Erzsébet-körút 11.

Fiatal hadiözvegy

vagyok, magányos vidéki ember hártartását vezetem, anyámmal együtt. Cím: Dráva-u. 6. I. 12. Garabcs.

Benősülne, nősülne

deportálás folytán egyedül maradt, 48 éves, önálló kereskedő. Levéletek „Nehéz egyedül” jellegre a kiadóba kérek.

25 éves fiatal övezgyasszony

férjhez menne

komoly, egészséges, jó szívetű urhoz. Nekem is rendez jövedelmem van. „Vidéki is lehet 37-ig” jellegre a kiadóba.

A zsinagóga naptára

Április 4, csütörtök: Nizán 3, péntek: 4, szombat: 5, vasárnap: 6, hétfő: 7, kedd: 8, szerda: 9, csütörtök: 10.

Szombaton, április 6-án hett szidra: Szászira, hétfőn: II. Kör. IV. 42—V. 10.

IMAI DÖK:

Imaházak	Péntek		Szombat		Hétfőnap	
	este	reggel	éj	d.	este	reggel
Dohány	3/47	7/15	10	7/805	7/15	7
Rumbach	3/47	7	10	7/805	7	7
Bethlen	3/47	7	10	7/805	7	7
Csáky	3/47	7	10	7/805	7	7
Dózsa	3/47	7	10	7/805	7	7
Nagyfuv.	3/47	8	—	3/47	805	7
Páva	3/47	9	—	7	805	7
Zugló.	3/47	7	10	7/805	7	7
Finárvah.	3/47	7	10	7/805	7	7
Leányvár.	3/47	7	10	7/805	7	7

Pentekesti gyertyagyújtás: 7 óra 05 perckor.

Budai istentiszteletek: III., Zsigmond-u. 49. és XI., Bocskay-u. 37. péntek este 3/47-kor, szombaton d. e. 1/21 órakor, a Thorockó-u. 6.b, egyelőre csak péntek este 3/47-kor.

Volt nő's ember, jószívetű vidéki kereskedő keres vallásos házban nevelkedett, 30 éves felbu, jöletkü

házasság céljából

Csakis teljes című leveleket kérek „Moderen parokás” jel. a kiadóba.

Férjhez menne

deportálásból hazatért fiatal övezgyasszony, komoly, egészséges, jószívetű, önálló, iparosodt, 40 éves. Magam is keresettel bírok. „Boldog otthon” jellegre a kiadóba.

39 éves özvegy vagyok férjhez mennék

45-50 év körüli, egészséges, jószívetű, önálló, iparosodt, 40 éves. Magam is keresettel bírok. „Boldog otthon” jellegre a kiadóba.

Férjhez menne

48 éves, szolid, csinos, házias övezgyasszony, épészettel, „Féltetleg makember” jellegre a kiadóba.

60-70-ig cipész férjet keresek

„Móhelyem van” jellegre a kiadóba.

UJ ÉLET
A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII., Sip-u 12. — Telefon: 423-030. Kiadótlajdonos:

A MAGYARORSZÁGI IZRAELITAE ORSZÁGOS IRODAJA

Felolós szerkesztő és fételő: kiadó ROOZ REZSO

Előfizetés egy hóra 210.000 Ft. Beküldött kéziratokat nem örtzünk meg a visszaküldésükre nem vállalkozunk.

Nyomatott a Globus nyomdai műntőzet, pl. Károlyvárosi. Fét apomdó vezető: Margittay Antal.